Europos Parlamentas
2024-2029

PRIIMTI TEKSTAI

P10_TA(2025)0248

Poliarizacija ir išaugusios represijos Serbijoje praėjus vieniems metams nuo Novi Sado tragedijos

2025 m. spalio 22 d. Europos Parlamento rezoliucija dėl poliarizacijos ir išaugusių represijų Serbijoje praėjus vieniems metams nuo Novi Sado tragedijos (2025/2917(RSP))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos sutartį, ypač į jos 2 ir 6 straipsnius,

– atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl Serbijos, visų pirma į 2024 m. vasario 8 d. rezoliuciją dėl padėties Serbijoje po rinkimų[1] ir 2025 m. gegužės 7 d. rezoliuciją dėl 2023 m. ir 2024 m. Komisijos ataskaitų dėl Serbijos[2],

– atsižvelgdamas į 2024 m. spalio 30 d. Komisijos tarnybų darbinį dokumentą „2024 m. ataskaita dėl Serbijos“ (SWD(2024)0695), pridėtą prie 2024 m. spalio 30 d. Komisijos komunikato dėl ES plėtros politikos (COM(2024)0690),

– atsižvelgdamas į ankstesnius ES pareiškimus dėl Serbijos, visų pirma į 2025 m. vasario 5 d. už plėtrą atsakingos Komisijos narės Martos Kos atvirą laišką dėl Serbijos ir 2025 m. balandžio mėn. jos vizitą į Serbiją,

– atsižvelgdamas į 2025 m. balandžio 29 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo paskelbtą laikinąją priemonę, kuria Serbijai nurodoma nenaudoti garso prietaisų miniai suvaldyti,

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugpjūčio 4 d. kelių JT specialiųjų pranešėjų pareiškimą, kuriame smerkiamas Serbijos vyriausybės smurtinis susidorojimas su taikiais protestuotojais,

– atsižvelgdamas į daugybę Serbijos ir tarptautinių žmogaus teisių

---

1 OL C, C/2024/6339, 2024 11 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/6339/oj.
2 Priimti tekstai, P10_TA(2025)0093.

organizacijų, nepriklausomos žiniasklaidos ir pilietinių grupių pranešimų ir pareiškimų, kuriuose dokumentuojami sisteminiai pažeidimai Serbijoje,

– atsižvelgdamas į Europos žmogaus teisių konvenciją,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartiją,

– atsižvelgdamas į Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją,

– atsižvelgdamas į 2009 m. gruodžio 22 d. Serbijos pateiktą paraišką dėl narystės ES,

– atsižvelgdamas į Europos Bendrijų bei jų valstybių narių ir Serbijos Respublikos stabilizacijos ir asociacijos susitarimą[3], kuris įsigaliojo 2013 m. rugsėjo 1 d.,

– atsižvelgdamas į 2006 m. gruodžio mėn. Europos Vadovų Tarybai pirmininkavusios valstybės narės išvadas, 2020 m. kovo mėn. Tarybos išvadas ir 1993 m. birželio 21–22 d. Kopenhagoje priimtas Europos Vadovų Tarybai pirmininkavusios valstybės narės išvadas, dar vadinamas Kopenhagos kriterijais,

– atsižvelgdamas į 2011 m. spalio 12 d. Komisijos komunikatą dėl Serbijos prašymo tapti Europos Sąjungoje nare (COM(2011)0668), 2012 m. kovo 1 d. Europos Vadovų Tarybos sprendimą suteikti Serbijai šalies kandidatės statusą ir 2013 m. birželio 27–28 d. Europos Vadovų Tarybos sprendimą pradėti derybas su Serbija dėl stojimo į ES,

– atsižvelgdamas į 2003 m. spalio 31 d. Jungtinių Tautų konvenciją prieš korupciją, kurią Serbija yra pasirašiusi,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 136 straipsnio 2 ir 4 dalis,

A. kadangi 2024 m. lapkričio 1 d. Novi Sado geležinkelio stotyje įgriuvo neseniai renovuota betoninio lauko stogo dalis ir žuvo 16 žmonių, o kiti buvo sužeisti; kadangi, praėjus vieniems metams po tragedijos, atliekant tyrimus nepadaryta pažangos;

B. kadangi pastaraisiais metais Kinijos veikla ir įtaka Serbijoje gerokai suintensyvėjo – pradėtos vykdyti didelio masto investicijos į infrastruktūrą, o tai kelia susirūpinimą dėl skaidrumo, ES standartų laikymosi ir atitikties aplinkosaugos reikalavimams; kadangi stoties projektas buvo Belgrado-Budapešto greitojo geležinkelio linijos dalis ir jį vykdė dvi Kinijos bendrovės pagal Serbijos ir Kinijos tarpvyriausybinį susitarimą, kuris nepateko į įprastos ES viešųjų

---

3 OL L 278, 2013 10 18, p. 16, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2013/490/oj.

pirkimų teisėkūros sistemos taikymo sritį[4]; kadangi 2024 m. Komisijos ataskaitoje dėl Serbijos jau buvo įspėta dėl viešųjų pirkimų taisyklių apėjimo sudarant tokius susitarimus; kadangi 2025 m. kovo mėn. Europos prokuratūra pradėjo tyrimą dėl galimo ES lėšų, skirtų Novi Sado geležinkelio stoties rekonstrukcijai, netinkamo panaudojimo;

C. kadangi betoninio lauko stogo dalies griūtis visoje šalyje sukėlė precedento neturinčius protestus, kuriuos inicijavo studentai, reikalaujantys teisingumo, institucijų atskaitomybės, skaidrumo, pirmalaikių ir sąžiningų rinkimų, pagarbos pilietinėms laisvėms, valdžių atskyrimo, žiniasklaidos laisvės, sisteminės korupcijos panaikinimo ir investicijų į švietimą; kadangi nuo to laiko protestai išplito visoje Serbijos visuomenėje;

D. kadangi nuo 2025 m. vasario mėn. iki rugsėjo mėn. pabaigos įvyko virš 10 700 protestų daugiau kaip 630 bendruomenių ir 1 200 vietos bendruomenių asamblėjų, įskaitant 2025 m. kovo 15 d. įvykusią didžiausią demonstraciją Serbijos istorijoje ir 2025 m. birželio 28 d. įvykusią antrą- pagal dydį demonstraciją – tai yra didžiausias visuomeninis judėjimas per pastaruosius dešimtmečius;

E. kadangi studentų judėjimo surengti protestai iš esmės buvo taikūs, nors, deja, 2025 m. vasarą įvyko keli smurtiniai incidentai;

F. kadangi buvo pavienių atvejų, kai buvo rodomi radikalūs simboliai ir masinių protestų metu buvo naudojama kraštutinė nacionalistinė, prorusiška ir šovinistinė retorika, kuri sulaukė didelės kritikos iš užsienio ir pačioje Serbijoje;

G. kadangi ankstesni rinkimai, kuriuos temdė spaudimas rinkėjams, balsų pirkimas ir organizuotas rinkėjų vežimas Serbijoje ir iš užsienio, vyko nesąžiningomis sąlygomis, o ryžtingas prezidento įsitraukimas ir valdančiosios partijos sisteminiai pranašumai pakenkė bendram rinkimų procesui; kadangi nepriklausomi stebėtojai pranešė, kad paskutiniai vietos rinkimai Zaječare ir Kosjeričiuje nebuvo nei laisvi, nei sąžiningi;

H. kadangi Serbijos valdžios institucijos ėmėsi smurto prieš politinius oponentus ir naudojo pernelyg didelę jėgą prieš demonstracijų dalyvius visoje šalyje; kadangi pradedant 2025 m. represijos suintensyvėjo;

I. kadangi, remiantis nepriklausomais šaltiniais, 2025 m. kovo mėn. per didžiausią protestą Serbijos istorijoje prieš protestuotojus buvo panaudotas garsinis ginklas, ir tai sukėlė didžiulį susirūpinimą dėl naudojamos jėgos proporcingumo ir teisėtumo; kadangi žmogaus

---

[4] 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL L 94, 2014 3 28, p. 65, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/24/oj).

teisių organizacijos surinko liudijimus iš 3 400 dalyvių, kuriuos paveikė incidentas, nepaisant oficialaus valdžios institucijų neigimo; kadangi Serbijos vyriausybė paragino Rusijos Federalinę saugumo tarnybą (FSB) ištirti incidentą; kadangi oficialus incidento tyrimas, apimantis daugiau kaip 170 liudytojų parodymų, tebėra ankstyvame etape ir jokių kaltinimų nepateikta;

J. kadangi nuo 2024 m. pabaigos protestai buvo malšinami represijomis, įskaitant mušimą, savavališkus sulaikymus, ašarinių dujų naudojimą, politiškai motyvuotus sulaikymus, deportacijas ir masinį sekimą; kadangi užregistruota daugiau kaip 1 028 suėmimai ir mažiausiai 340 smurtinių incidentų, kurių metu asmenys patyrė sunkių sužalojimų ir kuriuose dalyvavo aukštųjų mokyklų moksleiviai, o nepriklausomi stebėtojai pabrėžia, kad šis skaičius nėra išsamus;

K. kadangi nuo 2025 m. rugpjūčio mėn. smurtas dar labiau suintensyvėjo, įskaitant policijos žiaurumą, kankinimą ir seksualinį smurtą prieš studentus, policijos apsaugos tarnybos (JZO) grasinimus, aukštesniosios prokuratūros vykdomą politiškai motyvuotą baudžiamąjį persekiojimą ir vyriausybę palaikančios žiniasklaidos šmeižto kampanijas;

L. kadangi saugumo agentūros neteisėtai įrašinėjo ir televizijos laidoje rodė privačius pokalbius, iš kurių kai kurie vėliau buvo panaudoti siekiant apkaltinti studentus ir aktyvistus dėl išpuolių prieš Serbijos konstitucinę tvarką ir saugumą organizavimo, buvo dislokuotas karinis padalinys „Cobras elite“, kad reaguotų į susirėmimus šalies viduje ir vieno incidento metu buvo net šaudoma koviniais šaudmenimis;

M. kadangi per smurtines atsakomąsias demonstracijas policija saugojo vyriausybę remiančias gaujas ir anksčiau nuteistus asmenis, o opozicijos veikėjus, studentus ir Serbijos parlamento narius sumušė ir pagrobė civiliniais drabužiais apsirengę pareigūnai;

N. kadangi 2025 m. liepos–rugpjūčio mėn. Europos Tarybos žmogaus teisių komisaras ir JT vyriausiojo žmogaus teisių komisaro biuras paragino Serbijos valdžios institucijas elgtis santūriai, sustabdyti susidorojimą su studentų judėjimu ir puoselėti žmogaus teises ir akademinę laisvę;

O. kadangi pilietinės visuomenės organizacijos išreiškė susirūpinimą dėl siūlomo įstatymo projekto dėl Baudžiamojo kodekso, Baudžiamojo proceso kodekso ir 2005 m. įstatymo dėl nepilnamečių nusikaltėlių ir nepilnamečių baudžiamosios apsaugos pakeitimų, kuriuo nustatomi nauji nusikaltimai ir griežtesnės bausmės, galinčios neproporcingai apriboti saviraiškos ir susirinkimų laisvę; kadangi tokiomis nuostatomis gali būti kriminalizuojamos taikaus protesto ar kasdienio pilietinio elgesio formos, kurios nekelia pavojaus visuomenės saugumui ar konstitucinei santvarkai;

P. kadangi prezidentas V. Vučičius, kuris pagal Serbijos Konstituciją

neturi oficialių įgaliojimų viešosios tvarkos palaikymo srityje, protestus pavadino „spalvotomis revoliucijomis“, kurias organizuoja ir finansuoja Vakarų valstybių slaptosios užsienio tarnybos, ir tai pareiškė per vyriausybę remiančios žiniasklaidos priemones; kadangi Rusijos užsienio žvalgybos tarnyba (SVR) šiam naratyvui pritaria ir ES kaltina vykdant „ardomąją veiklą“, kuria siekiama kurstyti protestus; kadangi nemažai apie protestus pranešančių žurnalistų buvo užpulti arba jiems nebuvo suteikta apsauga;

Q. kadangi prezidentas A. Vučić taip pat vartoja nužmoginančią kalbą paramą protestuotojams išreiškusių ES politikų, įskaitant Europos Parlamento narius, atžvilgiu;

R. kadangi vyriausybė ir valdantysis elitas normalizavo represijas, suteikdami vyriausybės rėmėjams malonę už smurtinius išpuolius, sustabdydami viešąjį transportą siekiant blokuoti protestus, politiškai motyvuodami užsienio piliečių išsiuntimą ir leisdami vyriausybę palaikantiems protestuotojams užimti Belgrado centrą;

S. kadangi daugiau nei 150 užsienio piliečių, palaikančių Rusiją, Serbijoje buvo apmokyti šaudyti, siekiant sukelti neramumus prieš 2025 m. Moldovos parlamento rinkimus; kadangi šio nusikaltimo vykdytojai, iš kurių vienas buvo susijęs su aukšto rango Serbijos pareigūnu, buvo suimti tik po žiniasklaidos pasipiktinimo; kadangi Serbijos vyriausybė darė tiesioginį spaudimą 2025 m. parlamento rinkimams Kosove;

T. kadangi grupė Serbijos piliečių, kuriuos vėliau užsienio valstybių institucijų prašymu suėmė Serbijos teisėsaugos institucijos, Prancūzijoje ir Vokietijoje įvykdė neapykantos nusikaltimus prieš įvairias etnines ir religines grupes, siekdami sukelti baimę ir smurtą;

U. kadangi Serbijos valdžios institucijos ne kartą pareiškė, kad Serbija ir toliau siekia įstoti į ES ir įgyvendinti būtinas reformas, tačiau pažanga tokiose svarbiose srityse kaip teisinė valstybė, žiniasklaidos laisvė, teismų nepriklausomumas ir kova su korupcija, sulėtėjo;

V. kadangi Komisijos Pirmininkė U. von der Leyen lankėsi Serbijoje 2025 m. spalio 15 d.;

W. kadangi 2025 m. birželio mėn. Komisija paskelbė, kad, vadovaujantis Reglamentu (ES) 2024/1252[5], bendrovės „Rio Tinto“ vykdomas ličio ir boro kasybos projektas Jadare įtrauktas į trečiosiose valstybėse vykdomų strateginių projektų sąrašą;

---

5 2024 m. balandžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2024/1252, kuriuo nustatoma saugaus ir tvaraus ypatingos svarbos žaliavų tiekimo užtikrinimo sistema ir kuriuo iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 168/2013, (ES) 2018/858, (ES) 2018/1724 ir (ES) 2019/1020 (OL L, 2024/1252, 2024 5 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1252/oj).

1. praėjus metams po tragedijos, pagerbia 16 aukų, žuvusių dėl 2024 m. lapkričio 1 d. įgriuvusios Novi Sado geležinkelio stoties lauko stogo dalies, ir reiškia solidarumą su sužeistaisiais; pakartoja savo raginimą valdžios institucijoms atlikus tyrimą vykdyti visapusiškus ir skaidrius teismo procesus siekiant patraukti atsakingus asmenis atsakomybėn, laikantis teisinės valstybės principo; ragina atlikti nepriklausomą techninį konstrukcijos gedimo tyrimą, visapusiškai peržiūrėti statybos leidimus, patikrinti priežiūros procedūras ir visapusiškai įvertinti galimą korupciją ar aplaidumą; ragina Serbijos valdžios institucijas užtikrinti aukų šeimoms veiksmingą galimybę kreiptis į teismą ir gauti tinkamą kompensaciją; pabrėžia, kad reikia plačiau išnagrinėti, kokia apimtimi korupcija lėmė saugos standartų sumažinimą ir prisidėjo prie šios tragedijos;

2. remia Serbijos studentų ir piliečių teisę į taikius protestus, kuriuose raginama užtikrinti atskaitomybę ir demokratines reformas, tiesiogiai susijusias su teisine valstybe, kurios ES tikisi iš Serbijos; pabrėžia, kokia svarbi pilietinė drąsa, įsipareigojimas nenaudoti smurto ir jaunimo dalyvavimas siekiant Serbijos pažangos kelyje į Europą; atkreipia dėmesį į tai, kad Serbijos studentai buvo įtraukti į galutinį 2025 m. Sacharovo premijos už minties laisvę finalininkų sąrašą; remia nuoširdžius bandymus vesti dialogą apie tai, kaip vyriausybė gali patenkinti studentų reikalavimus; reiškia didelį susirūpinimą dėl to, kad padėtis Serbijoje išlieka įtempta ir kad ši įtampa ir visuomenės poliarizacija gali lengvai sukelti smurtą, kurį tiesiogiai lemia neapykantą kurstančios kalbos, smurto skatinimas, šmeižto kampanijos prieš oponentus, prieš ES nukreipta ir prorusiška propaganda, plačiai skleidžiama per vyriausybės kontroliuojamą žiniasklaidą, taip pat vyriausybės pareigūnų, ir tai, kad oficialiai valdžiai visiškai nepavyko susitaikyti su Serbijos praeitimi; ragina visus Serbijos politinius ir socialinius subjektus susilaikyti nuo tokios retorikos ir prisidėti prie abipusės pagarbos, demokratinio dialogo ir deeskalavimo aplinkos puoselėjimo; primygtinai ragina Serbijos vyriausybę skatinti įtraukų politinį dalyvavimą ir užtikrinti vienodas galimybes visoms politinėms partijoms ir kandidatams naudotis žiniasklaidos priemonėmis; pabrėžia, kad svarbu mažinti viešų diskusijų poliarizaciją ir puoselėti politinę kultūrą, pagrįstą tolerancija, kompromisu ir pagarba demokratinėms institucijoms; ragina pilietinę visuomenę, žiniasklaidą ir švietimo įstaigas aktyviai dalyvauti mažinant visuomenės susiskaldymą ir stiprinant demokratinį atsparumą;

3. reiškia susirūpinimą dėl didėjančios politinės poliarizacijos Serbijoje; ragina visus politinius veikėjus, pilietinės visuomenės atstovus ir atitinkamus suinteresuotuosius subjektus Serbijoje užmegzti konstruktyvų dialogą, be išorinio spaudimo ar kišimosi, siekiant sumažinti politinę ir socialinę poliarizaciją, stiprinti institucijų tarpusavio pasitikėjimą ir šaliai rasti tvarų kelią į priekį; pabrėžia, kad Serbijos suverenitetas ir politinė kryptis turėtų atspindėti jos piliečių siekius;

4. kuo griežčiausiai smerkia valstybės kurstomą smurtą prieš taikius protestuotojus, žurnalistus, pilietinės visuomenės organizacijas ir opozicijos atstovus Serbijoje, taip pat jų bauginimą ir beatodairišką sulaikymą; smerkia šmeižto kampanijas, žiniasklaidos bauginimą ir piktnaudžiavimą asmens duomenimis diskredituojant protestuotojus ir primygtinai ragina Serbijos valdžios institucijas užtikrinti žiniasklaidos laisvę; ragina vyresniuosius pareigūnus nutraukti kurstančią retoriką, kuria skatinamas priešiškumas ar smurtas; smerkia neteisėtą demonstracijų dalyvių sekimą, pvz., naudojant programas „Pegasus“, „Cellebrite“ ir „NoviSpy“; yra ypač susirūpinęs dėl tolimojo nuotolio akustinių prietaisų diegimo ir plataus masto ašarinių dujų naudojimo prieš civilius gyventojus; primygtinai ragina priimti ir įgyvendinti aiškius protokolus dėl teisėtų minios kontrolės technologijų ir nepriklausomos priežiūros mechanizmų; ragina Serbijos vyriausybę visiškai užtikrinti ir gerbti savo piliečių teisę rinktis į susirinkimus ir saviraiškos laisvę, kaip numatyta Serbijos Konstitucijoje, Visuotinėje žmogaus teisių deklaracijoje ir Europos žmogaus teisių konvencijoje; toliau smerkia visų formų neapykantos kalbą ir neapykantos kurstymą, visų pirma prieš tautines mažumas;

5. laiko Serbijos vadovybę politiškai atsakinga už represijų eskalavimą, smurto normalizavimą ir demokratinių institucijų silpninimą; apgailestauja dėl to, kad aukščiausi valstybės pareigūnai aktyviai skleidžia sąmokslo teorijas apie tai, kad stogo dalis įgriuvo dėl sabotažo ar teroristinio išpuolio; yra susirūpinęs dėl to, kad valstybės institucijos, įskaitant teisėsaugos ir teismines institucijas, nesiima reikiamų priemonių, kad paneigtų šiuos nepagrįstus teiginius;

6. įspėja dėl piktnaudžiavimo baudžiamąja teise siekiant slopinti pilietinį dalyvavimą; pabrėžia, kad Baudžiamojo kodekso, Baudžiamojo proceso kodekso ir 2005 m. Nepilnamečių nusikaltimų ir baudžiamosios nepilnamečių apsaugos įstatymo pakeitimais neturi būti kriminalizuojamas taikus elgesys ar nesmurtinės protesto formos; primena, kad proporcingas baudžiamųjų sankcijų taikymas yra teisinės valstybės ir Serbijos įsipareigojimų pagal Europos žmogaus teisių konvenciją pagrindas;

7. yra susirūpinęs dėl neteisėtų suėmimų rengiantis 2025 m. kovo 15 d. ir birželio 28 d. protesto renginiams, prieš kuriuos provyriausybinė žiniasklaida paskelbė nutekintus įtariamųjų pokalbių įrašus; pažymi, kad dėl šių priežasčių buvo suimti keli politiniai aktyvistai ir Laisvo piliečių judėjimo (PSG) opozicinės partijos nariai ir kad kai kuriems iš jų taikomas namų areštas arba jie yra tremtyje; ragina nedelsiant juos paleisti;

8. ragina skubiai, nešališkai ir skaidriai ištirti visus įtarimus dėl nereikalingo ir neproporcingo jėgos naudojimo, savavališkų sulaikymų, įkalinimų, kankinimų, seksualinio smurto prieš sulaikytus asmenis, politiškai motyvuoto baudžiamojo persekiojimo ir kitų sunkių žmogaus teisių pažeidimų, įskaitant sulaikytųjų spjaudymą ir

mušimą, žodinį žeminimą ir grasinimus mirtimi; ragina valdžios institucijas nuodugniai išnagrinėti įtarimus, kad šias grėsmes kelia aukšto rango JZO pareigūnai, visų pirma vadovaujantis pareigūnas Marko Kričak; pakartoja, kad šie veiksmai gali prilygti nežmoniškam ir žeminančiam elgesiui, kuris draudžiamas pagal tarptautinę teisę ir viešosios tvarkos palaikymo protokolus;

9. atkreipia dėmesį į tai, kad atsistatydino Ministras Pirmininkas M. Vučević – jo atsistatydinimą Nacionalinė Asamblėja patvirtino 2025 m. kovo 19 d. – ir kad po to išrinkta nauja vyriausybė, kuriai vadovauja Đuro Macut, paskirtas 2025 m. balandžio 16 d.;

10. atkreipia dėmesį į tai, kad 2025 m. rugpjūčio mėn. sulaikyti ir vėliau paleisti buvę vyriausybės ministrai Tomislav Momirović ir Goran Vesić apkaltinti piktnaudžiavimu tarnyba ir jiems pareikšti įtarimai, kad padaryta ne mažesnė kaip 115 mln. JAV dolerių žala Serbijos valstybės biudžetui, susijusi su geležinkelio linijos Belgradas-Budapeštas rekonstrukcija, įskaitant įgriuvusią Novi Sado geležinkelio stoties lauko stogo dalį; labai apgailestauja dėl trukdymo vykdyti teisingumą, dėl kurio už geležinkelio stoties lauko stogo dalies griūtį atsakingi asmenys nebuvo patraukti atsakomybėn; smerkia provyriausybinės žiniasklaidos kanalais skleidžiamas šmeižto kampanijas prieš teisėjus ir prokurorus, kurie deda pastangas, kad būtų laikomasi teisinės valstybės principo;

11. griežtai smerkia vyriausybės atsakomuosius veiksmus prieš demonstracijoms paramą išreiškusius švietimo ir kultūros sektorių darbuotojus, įskaitant atleidimą iš darbo, atlyginimų mažinimą, policijos buvimą universitetų miesteliuose ir viešųjų universitetų finansavimo panaikinimą;

12. ragina Serbijos valdžios institucijas nedelsiant atkurti universitetų finansavimą; ragina kompetentingas institucijas užtikrinti netrukdomą akademinės ir mokslinių tyrimų bendruomenės dalyvavimą ES finansuojamuose projektuose;

13. smerkia valdančiosios partijos narių veiksmus organizuojant neteisėtą susibūrimą Pionirskio parke priešais parlamento pastatą ir vėliau jį išplečiant į aikštę, iš kurios matosi Nacionalinė Asamblėja; yra labai susirūpinęs dėl daugybės pranešimų, kad valdančioji partija mobilizuoja teistumą turinčius asmenis, kad jie dalyvautų atsakomuosiuose protestuose, kuriuose jie puola protestuotojus naudodami pirotechniką, dar labiau eskaluoja įtampą, smurtą ir poliarizaciją šalyje; smerkia prieš tautinių mažumų narius, įskaitant slovakus Bački Petrovace, rumunus, bulgarus ir kroatus, nukreiptus veiksmus ir provyriausybinės žiniasklaidos vykdomą etninį šmeižtą;

14. smerkia savavališką prezidento malonės naudojimą asmenims, nuteistiems už smurtą prieš studentus ir kitus piliečius, dalyvaujančius taikiuose protestuose, arba patrauktus baudžiamojon atsakomybėn už juos, ir mano, kad tokie veiksmai yra tiesioginis

kišimasis į teisingumą ir rimtai kenkia teisinei valstybei;

15. ragina Serbijos valdžios institucijas sudaryti sąlygas saugiai grįžti visiems piliečiams, kurie pabėgo iš šalies dėl politinių represijų, bauginimo ar persekiojimo baimės, ir užtikrinti visapusišką jų apsaugą ir reintegraciją pagal įstatymą ir Serbijos tarptautinius įsipareigojimus;

16. griežtai smerkia neteisėtą ES piliečių, padariusių pareiškimus, kuriais pritariama protestuojantiems studentams, sulaikymą ir išsiuntimą, taip pat tai, kad nuteisti karo nusikaltėliai viešai atskleidžia ES piliečių asmens duomenis; reiškia susirūpinimą, kad daugėja ES piliečių sulaikymo Serbijos pasienyje atvejų;

17. kuo griežčiausiai smerkia aukščiausių Serbijos pareigūnų žodinius išpuolius prieš EP narius dėl jų dalyvavimo studentų protestuose arba jų metu padarytų pareiškimų, kurių ryškiausias pavyzdys yra Pirmininko A. Vučićiaus išpuolis prieš EP narius iš Verts/ALE frakcijos 2025 m. rugsėjo 5 d.;

18. smerkia akivaizdų Rusijos Federacijos kišimąsi į Serbijos protestus per jos pareigūnų, įskaitant Vladimirą Putiną, skleidžiamą dezinformaciją, teigdamas, kad protestai yra Vakarų remiamos „spalvotos revoliucijos“ dalis; atmeta visus Serbijos pareigūnų ir vyriausybę remiančios žiniasklaidos įtarimus, kad ES ir kai kurios jos valstybės narės dalyvavo organizuojant studentų protestus siekiant paskatinti spalvinę revoliuciją; ragina Serbijos valdžios institucijas imtis veiksmų prieš tokią piktavališką propagandą vidaus žiniasklaidoje, o ne dalyvauti ją skleidžiant; tebėra susirūpinęs dėl tam tikrose protesto judėjimo dalyse esančių nacionalistinių naratyvų; apgailestauja dėl to, kad toliau naudojami nacionalistiniai naratyvai, pvz., „Didžioji Serbija“ ir „Serbijos pasaulis“, kuriuos praeityje propagavo kai kurie Serbijos vyriausybės nariai; primena, kad tokia retorika neturi vietos ES ir Serbijos santykiuose ir kenkia regiono stabilumui;

19. susirūpinęs pažymi, kad tuo pat metu, kai vyksta protestai, Serbijos vyriausybė, atrodo, derėjosi su Jungtinės žiniasklaidos bendrovės savininkais dėl silpnų nepriklausomų žiniasklaidos priemonių, veikiančių jos apimtyje; įspėja, kad, jei tai bus įgyvendinta, tai būtų rimtas išpuolis prieš žiniasklaidos pliuralizmą, kuriam ir taip gresia pavojus Serbijoje; ragina Serbiją suderinti savo veiksmus su ES politika kovojant su užsienio kišimusi ir dezinformacijos kampanijomis;

20. ragina nedelsiant ir visapusiškai įgyvendinti visas Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacijos (ESBO) Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biuro (ESBO) tarptautinių rinkimų stebėjimo misijų rekomendacijas, kad Serbijoje būtų užtikrinti laisvi ir sąžiningi rinkimai, visų pirma rekomendacijas dėl nepriklausomo rinkėjų registro audito, skaidraus ir pliuralistinio Elektroninės žiniasklaidos

reguliavimo institucijos (REM) tarybos narių skyrimo ir sąžiningos bei vienodos prieigos prie visuomeninių transliuotojų RTS oro laiko suteikimo visiems politiniams veikėjams;

21. ragina Serbijos valdžios institucijas atlikti visiškai skaidrų išsamų visų infrastruktūros objektų, įskaitant esančius geležinkelio linijoje nuo Belgrado per Novi Sadą iki sienos su Vengrija, techninį patikrinimą, siekiant užtikrinti jų struktūrinį vientisumą, saugą ir tarptautinių standartų laikymąsi; primygtinai ragina Serbijos valdžios institucijas nepradėti eksploatuoti infrastruktūros objektų, kuriems trūksta būtinų saugaus ir nepertraukiamo naudojimo leidimų ir sertifikatų, ypač esančių tarptautiniuose ir regioniniu lygmeniu svarbiuose transporto koridoriuose;

22. ragina Serbiją stiprinti bendradarbiavimą su Valstybių prieš korupciją grupe (GRECO) ir visapusiškai įgyvendinti UNCAC įsipareigojimus; ragina užtikrinti didesnį nuosavybės ir finansavimo infrastruktūros projektų viešuosiuose pirkimuose skaidrumą; pabrėžia, kad Serbija, tvirtindama tokius projektus, turi užtikrinti aplinkos apsaugos standartus ir vietos bei tautinių mažumų bendruomenių teises;

23. ragina Komisiją ir valstybes nares atidžiai stebėti reformų įgyvendinimą per stojimo į ES procesą ir reformų darbotvarkę, priimtą pagal Reformų ir ekonomikos augimo priemonę; pripažįsta Serbijos pažangą tam tikrose srityse, įskaitant ekonomikos augimą, regioninės infrastruktūros jungtis ir bendradarbiavimą su ES migracijos valdymo ir energetinio saugumo srityse; palankiai vertina Serbijos dalyvavimą ES finansuojamuose projektuose pagal Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planą ir žaliąją darbotvarkę; ragina Serbiją toliau daryti pažangą vykdant reformas, atitinkančias ES standartus, ir dar kartą patvirtina ES pasirengimą remti Serbijos žmonių pastangas siekiant demokratinės, klestinčios ir europinės ateities;

24. pabrėžia savo ilgalaikį įsipareigojimą dėl Serbijos europinės perspektyvos ir būsimos narystės ES, kartu aiškiai pabrėždamas, kad pažanga siekiant narystės ES priklauso nuo visapusiškos pagarbos ES vertybėms, nuopelnais grindžiamo proceso ir demokratijos, teisinės valstybės ir pagrindinių teisių, kurios yra Kopenhagos kriterijai, laikymosi;

25. pakartoja, kad stojimo į ES derybos su Serbija turėtų būti tęsiamos tik remiantis išmatuojama ir tvaria pažanga pagrindų grupėje, visų pirma teisinės valstybės, kovos su korupcija ir organizuotu nusikalstamumu, teismų nepriklausomumo, žiniasklaidos laisvės, viešojo administravimo reformos, visiško suderinimo su ES bendra užsienio ir saugumo politika (BUSP) ir sankcijų Rusijai srityse; primena, kad Vakarų Balkanuose Serbija tebėra pastebima išimtis dėl pozicijos derinimo su BUSP; pabrėžia, kad laipsniškas suderinimas su BUSP yra pagrindinis reikalavimas visoms ES šalims

kandidatėms; ragina Serbijos valdžios institucijas skatinti faktais pagrįstas ir atviras diskusijas dėl stojimo į ES;

26. pakartoja, kad tvirtai remia Serbijos pilietinės visuomenės organizacijas, žmogaus teisių gynėjus ir nepriklausomus aktyvistus, kurie siekia stiprinti demokratiją, teisinę valstybę ir pagrindines teises; ragina Komisiją užtikrinti tinkamą ir prieinamą finansavimą ir veiksmingus pilietinės visuomenės veikėjų apsaugos mechanizmus; smerkia bet kokios formos bauginimą, priekabiavimą ar administracinį spaudimą nevyriausybinėms organizacijoms ir aktyvistams; pabrėžia itin svarbų pilietinės visuomenės vaidmenį skatinant skaidrumą, stebint demokratinius standartus ir reikalaujant valdžios institucijų atskaitomybės;

27. pritaria tam, kad būtų skubiai pasiųsta *ad hoc* ES faktų nustatymo misija į Serbiją, kurioje dalyvautų Europos Parlamentas, siekiant vietoje įvertinti demokratijos padėtį, vykstančius protestus, išpuolius prieš demonstrantus ir represijas prieš studentus, mokslininkus, pedagogus ir viešojo sektoriaus darbuotojus;

28. ragina vyresniuosius ES pareigūnus susilaikyti nuo nepagrįstų pareiškimų, kuriais būtų vertinamas reformų procesas Serbijoje; palankiai vertina tai, kad per neseniai vykusį vizitą į Serbiją pasikeitė Komisijos Pirmininkės tonas, kuris atspindi tikslesnį pagrindinių Serbijos problemų vertinimą ir neigiamus rezultatus vykdant esmines reformas; atkreipia dėmesį į paskelbtą susitarimą dėl nepriklausomo rinkėjų registro ir REM tarybos žiniasklaidos reguliavimo institucijos, kartu pabrėždamas, kad pažanga vertinama remiantis reformų įgyvendinimu;

29. ragina Komisiją pradėti iniciatyvą dėl tikslinių individualių sankcijų, taikytinų asmenims, atsakingiems už šiurkščius teisės ir žmogaus teisių pažeidimus Serbijoje, laikantis ES visuotinio sankcijų už žmogaus teisių pažeidimus režimo;

30. ragina ES valstybes nares stiprinti asmenų, kuriems gresia pavojus, apsaugos priemones, įskaitant skubias vizas ir perkėlimo programas; primygtinai ragina ES ir valstybių narių diplomatines atstovybes toliau stebėti iškeltas su protestais susijusias teismo bylas; primygtinai ragina ES valstybes nares vieningai reaguoti į Serbijos demokratijos regresą, be kita ko, apsvarstant tikslines sankcijas asmenims, atsakingiems už šiurkščius teisės ir žmogaus teisių pažeidimus Serbijoje;

31. ragina visas šalis, dalyvaujančias būsimoje parodoje „EXPO 2027“ Serbijoje, atsižvelgti į didelį susirūpinimą keliančius klausimus ir įrodymus apie plačiai paplitusią korupciją, susijusią su valdančiosiomis institucijomis, taip pat į tai, kad pranešama, jog organizuojant ir statant parodą nesilaikoma pagrindinių statybos standartų ir teisinių reikalavimų;

32. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Europos Vadovų Tarybos

pirmininkui, Komisijai, Komisijos pirmininko pavaduotojui ir Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams, Serbijos prezidentui, vyriausybei ir Nacionalinei Asamblėjai, ESBO Demokratinių institucijų ir žmogaus teisių biurui, ESBO parlamentinei asamblėjai ir Europos Tarybos Parlamentinei Asamblėjai.